

การเผยแพร่เชิงรุกของวัดในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
AGGRESSIVE PROPAGATION OF TEMPLES
IN CONTEXTS OF MODERN THAI SOCIETY.

พระสมนึก จรโณ¹

Phrasomnuek Jarano

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2554

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษาบทบาทการเผยแพร่ของวัดในอดีตและปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการเผยแพร่เชิงรุกของ วัดป่าจำกู๋ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเปรียบเทียบที่มีต่อบทบาทและการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู๋ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู๋ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) จากผู้แทน จำนวน 7 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กับคณะพระสังฆาธิการ จำนวน 12 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ ตำบลศรีบัวบาน 4 หมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับวัดป่าจำกู๋ จำนวน 372 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ การเผยแพร่เชิงรุกของวัด จำนวน 1-4 โครงการ จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ การเผยแพร่เชิงรุกของวัด โครงการสร้างทายาทพระพุทธศาสนา จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5
3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารกิจกรรมการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู๋ จากแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของวัดจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2
4. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3
5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 มี อายุ 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ส่วนใหญ่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

6. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทการการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ค่าเฉลี่ยที่ 4.42.

7. ประชาชนที่เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

8. ประชาชนที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนด้านการศึกษาสงเคราะห์ไม่แตกต่างกัน

9. ประชาชนที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย คือ ALERT MODEL

คำสำคัญ : 1. การเผยแพร่ 2. สังคมไทย

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the temples' proactive propagation roles in the modern Thai society and in the former time., 2) to study the participants' participation in Jumku Temple's ' activities, 3) to make comparison among participants' opinions towards their participation in the temple's activities, 4) to study the participants' suggestion towards Jumku Temple's proactive propagation roles in the modern Thai society.

The samples consisted of 372 participants from 4 villages around Jumku Temple , Sribouban Sub District, Muang District, Lumpoon province. Questionnaires were distributed to gather data, followed by a Focus Group of 7 selected representatives and an In depth Interview of 12 the high ranked monks in the area. The statistics used included the descriptive statistics, the t-test, the analysis of variance , the Sheffe' procedure and the Pearson product moment of correlation co efficiency.

The findings were as follows:

1. The majority of the samples or about 55.1 percent participated in 1-4 projects offered by Jumku Temple.
2. Most participants or about 10.5 percent participated the creation of Buddhism's heritage Project
3. The majority of samples or about 42.2 percent received the information of Jumku Temples through the temple's brochures or leaflets.
4. Most participants or about 47.3 percent participated in activities offer By Jumku Temple at the temple.

5. The majority of samples was female or 72.8 percent at the average of an age group of above 20 years old or about 75 percent with their educational background at a the secondary or certificate in vocation education level of 45.2 percent.

6. The analysis of the questionnaires revealed that the samples were satisfied with the role for the Public Welfare with a mean of 4.42.

7. Hypothesis testing revealed significant relationship between personal factors at the 0.05 level of statistical significance. Male and Female participants had similar opinions towards Jumku Temple's proactive propagation roles at the significant level of .938

8. Participants with different background of education level viewed towards Jumku Temple's proactive propagation roles differently at the significant level of .049

9. Participants with different age groups demonstrated no different views towards Jumku Temple's proactive propagation roles at the significant level of . 549

10. ALERT MODEL was the model obtained from the analysis of the data.

Keywords : 1.Propagation 2.Thai society

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานอย่างมั่นคงในประเทศไทย จึงทำให้อิทธิพลของพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญหลักของสถาบันชาติ คนไทยถูกหล่อหลอมจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่า 700 ปี ดังนั้นวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายจึงสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามีบทบาทในการชี้นำพฤติกรรมคนในสังคมให้ประพฤติดีอย่างกว้างขวาง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยตั้งอยู่บนโลกทัศน์แบบพุทธศาสนา จึงเป็นแม่บทของวัฒนธรรมชุมชนไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน กิริยาท่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความคิดเห็น ความเชื่อต่าง ๆ ได้รับถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้จากการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่ปรากฏในรูปแบบนิยาย/นิทาน เพลงพื้นบ้าน การละเล่นต่าง ๆ ของคนไทยจึงมีความเกี่ยวพันเนืองกับวัดตั้งแต่เกิดจนตาย วัดจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งสังคมไทยรู้จักกันดีในฐานะเป็นศูนย์กลางของสังคมทุกเรื่อง รู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นปูชนียบุคคลและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ

พระพุทธศาสนามีความผูกพันกับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน และได้มีบทบาทกับการดำรงชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนจบจนวาระสุดท้ายของชีวิต เพราะพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญทั้งการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเศรษฐกิจของการดำรงชีวิต ดังนั้นการพัฒนาประเทศในภาพรวมต้องเริ่มต้นที่พระพุทธศาสนาเพื่อนำแนวคิด และการปฏิบัติไปพัฒนาในลำดับแรก และนี่ก็คือจุดที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของวัดเป็นสถานที่ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ และแนวทางสู่สันติสุข เพื่อขัดเกลาหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว สังคมไทยก็อยู่ในกระแสความเปลี่ยนแปลงนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน คือ ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุหรือเทคโนโลยี (Technology)

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว คือ การปรับตัวไม่ทันทางวัฒนธรรมหรือความล่าช้าทางวัฒนธรรม (Cultural Lag) เนื่องจากวัฒนธรรมไม่สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วเหมือนทางวัตถุ วิลเลียม ออกเบิร์น (William Ogburn) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน กล่าวว่า ตัวการที่ก่อให้เกิดช่องว่างทางวัฒนธรรมนั่นก็คือ ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น องค์กรทางสังคมและประเพณีต่าง ๆ ไม่อาจเปลี่ยนได้เร็วเท่าสังคมจึงอยู่ในยุคที่มีการปรับตัวไม่ทัน การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอันเนื่องมาจากการปรับตัวไม่ทันทางวัฒนธรรมนั้น ก็มีลักษณะดังที่ออกเบิร์นกล่าวไว้ คือ “เป็นสังคมที่น่าจะมีปัญหาสังคมและการปรับตัวไม่พอดีกันในเรื่องต่าง ๆ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาก็ตาม”

ในท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงผลทางสังคมอย่างรวดเร็ว โดยเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารเป็นโลกยุคไร้พรมแดนซึ่งเรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกยุคใหม่ที่หลอมรวมมนุษย์ทั่วโลกเข้าด้วยกัน ใช้ระบบเทคโนโลยี ระบบสื่อสารดาวเทียม ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อก้าวไปสู่วัฒนธรรมเดียวกันของมนุษยชาติในอนาคตอันใกล้ สังคมไทยได้ถูกผนวกเข้าสู่ระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายในประเทศ จากสังคมที่เป็นชุมชนชนบท อาศัยการเกษตรกรรม ในความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม้มีความซับซ้อนค่อยขยายสู่การเป็นสังคมเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท เป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีความทันสมัยไปด้วยวัตถุ มีความซับซ้อน มีการรวมศูนย์อำนาจ มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ความยากจน ครอบครัแตกแยก ยาเสพติด โสเภณี ชุมชนแออัด ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นวิกฤติการณ์แห่งการพัฒนา ที่มีผลกระทบต่อปัญหาชีวิตสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ซึ่งยังมีการพัฒนา ยิ่งทำให้เกิดความยากจน ยิ่งพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยิ่งถูกทำลายมากขึ้น เกิดความไม่เท่าเทียมของประชาชนทั้งโครงสร้างอำนาจและโอกาส เป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนสังคมเข้าสู่ระบบทุนนิยมแต่เพียงแนวทางเดียว ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดผลด้านบวกตามมายาภาพที่สร้างกันไว้เพียงด้านเดียว หากแต่เป็นการลดกระชาก ลากดูให้สังคมไทยต้องเข้าสู่วิกฤติการณ์มากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษา การกิน การอยู่ การผลิต การแลกเปลี่ยน การรักษาพยาบาล ค่านิยม เป็นต้น

จากบทบาทของวัดที่มีความเป็นมาอันมั่นคงเป็นเวลานาน จนกระทั่งเมื่อความเจริญแบบตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณ 70-80 มาแล้วจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น อย่างมากมีผลทำให้ขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิมของไทย หลายอย่างต้องเปลี่ยนไปแสดงให้เห็นถึงพระพุทธศาสนาและสถาบันพระพุทธศาสนานั้นมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละสมัย การเปลี่ยนแปลงบทบาทของวัดหรือสถาบันพระพุทธศาสนามีมูลเหตุหลัก 2 ประการ คือ

ประการแรกกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลให้สถาบันต่าง ๆ รับผิดชอบบทบาท เดิมที่วัดเคยดำเนินการมาก่อน เช่น โรงเรียน รับผิดชอบบทบาทด้วยการจัดอบรมตั้งสอนบุตรหลานของชาวบ้าน

ประการที่สอง การสูญเสียภาวะผู้นำทางปัญญา เนื่องจากวัดและพระสงฆ์ไม่สามารถปรับตัวทันกับวิชาการใหม่ ๆ และความเจริญที่ถาโถมเข้ามา เพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ นั่นคือทุนสร้างทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีปริมาณมากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในภาพรวม จากมาตรการที่กำหนดไว้ในแผนข้างต้น ยังแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าสถาบันพระพุทธศาสนาถูกกระแสโลกาภิวัตน์ลดบทบาทในสังคม แต่ความจริงก็ยังคงปรากฏอยู่ว่าสถาบันพระพุทธศาสนายังมีความสำคัญต่อชุมชนอย่างแนบแน่น เพราะจัดเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม เมื่อการพัฒนาประเทศประสบผลสำเร็จ สถาบันพระพุทธศาสนา/ วัดจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทให้สามารถตอบสนองสภาพปัจจุบันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่ของวัดในอดีตและปัจจุบัน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการเผยแผ่เชิงรุกของ วัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเปรียบเทียบที่มีต่อบทบาทและการเผยแผ่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน
- 1.2.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 1.2.5 เพื่อนำเสนอรูปแบบบทบาทการเผยแผ่เชิงรุกของวัดป่าจำกู ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนจำนวน 5,218 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การศึกษาบทบาทการเผยแผ่เชิงรุกของวัดป่าจำกู โดยอาศัยข้อมูลของกลุ่มงานศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้สรุปบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยอันเป็นบทบาทตามภารกิจ 6 ประการของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตราที่ 115(3) และมาตรา 37 (3) 6 ประการคือ 1) บทบาทด้านงานการปกครอง 2) บทบาทด้านงานการศึกษา 3) บทบาทด้านงานการเผยแผ่ 4) บทบาทด้านงานการศึกษาสงเคราะห์ 5) บทบาทด้านงานสาธารณูปการ และ 6) บทบาทด้านงานการสาธารณสงเคราะห์

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ได้แก่ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

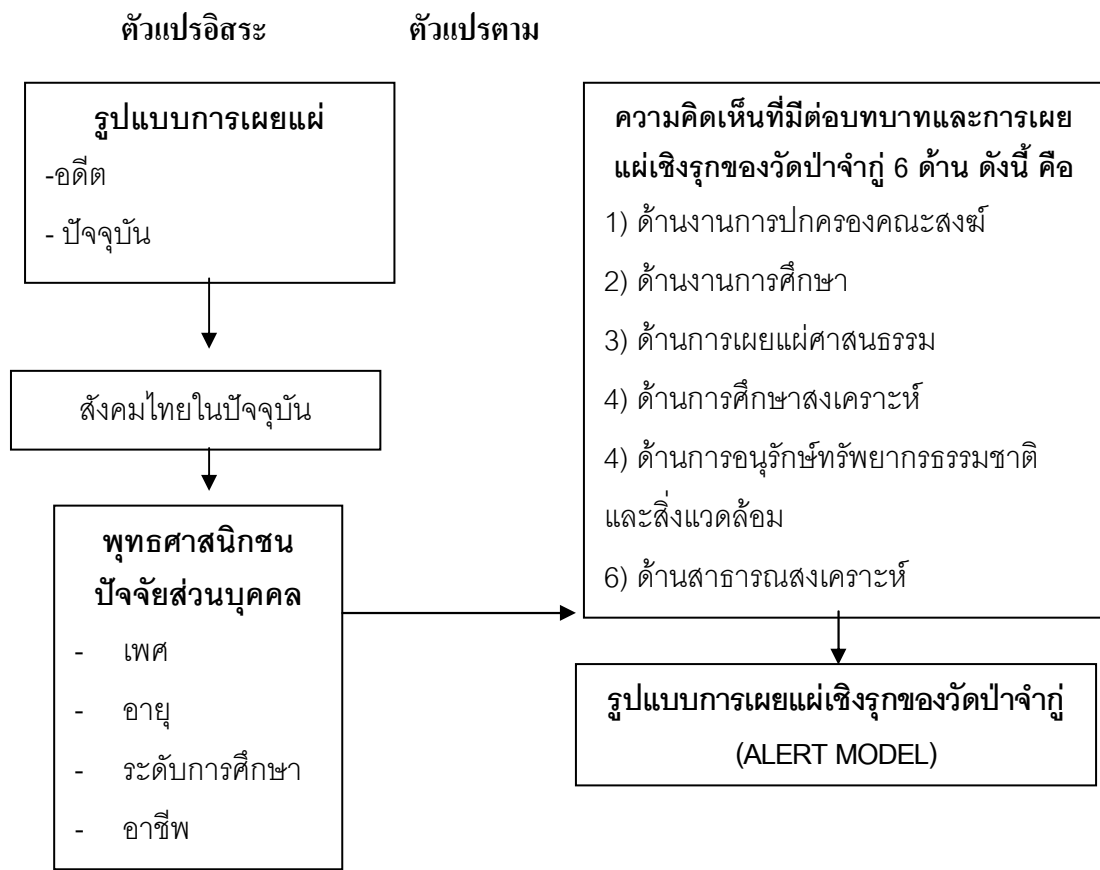
การวิจัยเรื่องการเผยแผ่เชิงรุกของวัดในบริบทสังคมไทยปัจจุบันในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหรือบูรณาการ (Integrated Research) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิง

ปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือและได้ใช้สถิติแบบพรรณนาและแบบอนุมานวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยแบบเชิงปริมาณ และนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และจัดทำกรสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เจาะจงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อยืนยันความแน่นอนของผลการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยและตัวแปร

6. สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการเผยแผ่เชิงรุกของวัดในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

1. ด้านงานการปกครองคณะสงฆ์วัดควรมีมาตรการในการพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรให้เป็นผู้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจวัดควรบริหารจัดการให้พระสงฆ์และสามเณร ได้แสดงความสามารถโดยการแบ่ง

บทบาทหน้าที่ และการประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานราชการอื่น วัดควรมีมาตรการในการติดตาม สอดส่องดูแลความประพฤติของพระสงฆ์และสามเณรให้ดีงาม ควรแก่การเคารพบูชา

2. ด้านงานการศึกษาส่งเสริมการศึกษาพระ เณร และเด็กที่เรียนดี ในชุมชน ให้ชุมชนเห็น ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนกับวัด ส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพให้กับชุมชน โดยให้วัดเป็นศูนย์ รวมในการจัดหาและเป็นผู้ประสานงานดำเนินการต่าง ๆ

3. ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมวัดสมัยใหม่ต้องเข้าถึงประชาชน อาจมีกิจกรรมออกเยี่ยมบ้าน ศึกษา ปัญหาที่ต้องการให้ทางวัดช่วยเหลือ จัดสนทนากลุ่มธรรมะ เริ่มตั้งแต่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน แล้วขยายต่อเป็น ลูกโซ่ วัดมีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เสียงตามสายทุกวันพระ หรือสวดมนต์ทำวัตรเช้า เย็น ให้ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มองว่าธรรมเป็นเรื่องใกล้ตัว ธรรมะคือธรรมชาติไม่ เน้นบาลีจนเกินไป เพราะยากแก่การทำความเข้าใจใช้ภาษาที่ง่ายไม่น่าเบื่อ ควรมีการจัดกิจกรรมประกวดการ สวดมนต์ หรือตอบปัญหาธรรม เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมระหว่างรอหรือหลังทำบุญ เพื่อไม่ให้เกิด พฤติกรรมต่างคนต่างไป ทำบุญเสร็จแล้วกลับบ้าน ทำให้ไม่เกิดความผูกพัน

4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์จัดครูพระสอนวิชาศีลธรรมตาม โรงเรียนต่าง ๆ ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมใน วันพระ มีกิจกรรมผู้สูงวัยทุกวันพระ มีการจัดอบรมค่ายคุณธรรมให้กับเยาวชนโดยขอความร่วมมือกับทาง โรงเรียน

5. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวัดควรเป็นแกนหลักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ วันรักษ์โลก มีนิทรรศการภายในวัด วัดต้อง ชี้ให้เห็นประโยชน์และโทษของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ อยากรให้วัดเป็นแหล่งกิจกรรมสำคัญ ๆ ของชุมชน เช่น งานวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา หรือเป็นตลาดนัด อยากรให้วัดเป็นสถานที่สำหรับทุกคน เช่น สถานที่สำหรับออกกำลังกาย อยากรให้วัดเป็นที่ปลอดภัยจากอบายมุข และสิ่งเสพติดทั้งหลาย

7. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการ สนทนากลุ่มในประเด็นการเผยแพร่เชิงรุกของวัดป่าจำกู่ทั้ง 6ด้าน พบดังนี้

๑) วัดสมัยใหม่ต้องเข้าถึงประชาชน อาจมีกิจกรรมออกเยี่ยมบ้าน ศึกษาปัญหาที่ต้องการให้ทางวัด ช่วยเหลือ จัดสนทนากลุ่มธรรมะ เริ่มตั้งแต่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน แล้วขยายต่อเป็นลูกโซ่

๒) วัดต้องเน้นที่การประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เสียงตามสายทุกวันพระ หรือสวดมนต์ทำวัตรเช้า เย็น ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มองว่าธรรมเป็นเรื่องใกล้ตัว ธรรมะคือ ธรรมชาติไม่เน้นบาลีจนเกินไป เพราะยากแก่การทำความเข้าใจใช้ภาษาที่ง่ายไม่น่าเบื่อ ยกตัวอย่างใน ปัจจุบันและให้เห็นจริงได้

๓) จัดครูพระสอนวิชาศีลธรรมตาม โรงเรียนต่าง ๆ ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมในวันพระ เช่น ให้ นักเรียนตักบาตรในโรงเรียนทุกวันพระ มีกิจกรรมผู้สูงวัยทุกวันพระ

๔) ในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จัดให้มีกิจกรรมประกวดการสวดมนต์ หรือตอบปัญหาธรรม

๕) มีการจัดอบรมค่ายคุณธรรมให้กับเยาวชนโดยขอความร่วมมือกับทางโรงเรียน ควรละ เลิก ลด การสร้างวัตถุ อย่าให้ประชาชนเห็นว่า เห็นพระ เห็นวัดแล้วต้องมีการเรียไรเสมอไป

๖) เนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนไป จึงต้องการให้วัดเป็นหลักพึ่งพิงของประชาชนได้ วัดจึงควรเป็นแกน นำในการช่วยแก้ปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาเด็กวัยรุ่น

๗) ต้องการให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการชักจูงให้คนเข้าวัดมากขึ้น

๘) ในสังคมปัจจุบันจะเห็นว่า พ่อแม่ไม่ค่อยนำบุตรหลานเข้าวัด บุตรหลานเองก็เบื่อวัด ไม่มี กิจกรรมที่น่าสนใจหรือน่าตื่นเต้น

๙) วัดจึงควรเปลี่ยนบทบาทใหม่ การเปิดฝีกอบรมอาชีพเสริมให้แก่คนในชุมชนหรือในพื้นที่

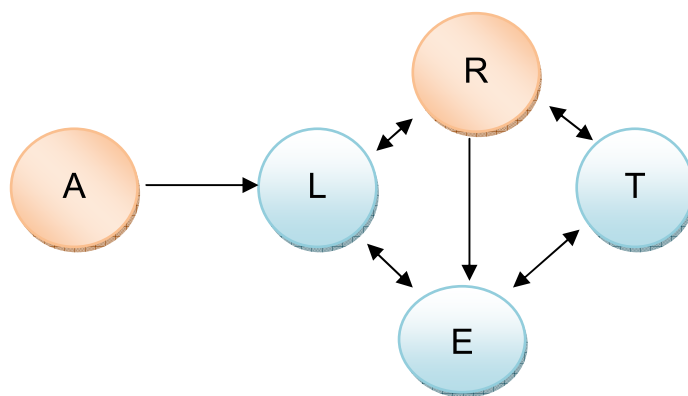
๑๐) วัดควรเป็นต้นแบบในการชักนำประชาชนให้มีการรวมกลุ่ม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนใน ท้องถิ่นหรือในชุมชนได้

๑๑) วัดควรปรับปรุงในเรื่องสภาพพื้นที่ เช่น ความสะอาดของวัด ห้องน้ำมีพร้อม โต๊ะเก้าอี้ อาจ ปรับสภาพพื้นที่ นอกอาคารให้วัยรุ่นสามารถนั่งฟังเทศน์ฟังธรรมได้ เพราะเด็กสมัยใหม่นั่งพับเพียบไม่ค่อย ได้ ให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติศึกษาได้

๑๒) ให้วัดเป็นสภากาแฟ สำหรับบุคคลต่างๆ ไป ที่ว่างจากการประกอบอาชีพแล้วสามารถมา แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน

๑๓) วัดควรจัดกิจกรรมประกวดการสร้างเว็บไซต์ของวัด หรือเปิดเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ ส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามาเป็นกำลังในการช่วยตกแต่งเว็บไซต์ของวัด

จากการสนทนากลุ่ม(Focus group discussion) อภิปรายผลได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวมา ข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบ(MODEL) คือ ALERTMODEL เป็นโมเดลที่มีลักษณะวงกลม 5 วงที่ สัมพันธ์กันซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

ALERT	โมเดลการเผยแผ่ของวัดป่าจำกู๋
A =Analysis	การวิเคราะห์ การเผยแผ่เริ่มจากการวิเคราะห์บริบทในชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของท้องถิ่น
L = Learning	การเรียนรู้ปัญหาในชุมชน ผลจากการวิเคราะห์ทำให้เราทราบปัญหา เรียนรู้ปัญหานั้น ในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน

E	= Education	การศึกษา เมื่อทราบปัญหา วัดจัดกิจกรรม/โครงการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาในแต่ละกิจกรรมได้ โดยผ่านกิจกรรมโครงการ และประเมินในท้องถิ่น โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง หรือนอกวัด เช่นในชุมชน โดยวัดเดินทางไปจัดกิจกรรมให้
R	= Relation	ความสัมพันธ์ การเผยแพร่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของสังคมในชุมชน วัดจัดการเผยแพร่ผ่าน Website แผ่นพับ ป้ายโฆษณา เสียงตามสาย การออกพบปะชุมชนที่ไม่สามารถมาวัดได้ เช่น ธรรมในเรือนจำ
T	= Team	การทำงานเป็นทีม วัดประสานงานกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ และชมรม กลุ่ม ต่างๆ ของชุมชนเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีการร่วมกิจกรรมกัน

8. บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** เล่มที่ 8, 10, 11, 12, 18, 19, 35.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือครูจริยศึกษา**, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่ม 6, กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.

กระทรวงศึกษาธิการ, **ประวัติการศึกษาของสงฆ์**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2525.

การศาสนา, กรม. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2536.

9. คำขอบคุณ

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลสตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ผู้ทรงเปรียบด้วยพระคุณอันประเสริฐเหนือกว่ามนุษย์ เทวดา มาร พรหม ทรงชี้ทางแก่มวลมนุษย์

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ก็ด้วยผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากท่านผู้มีอุปการคุณ หลายฝ่ายด้วยกันที่ให้โอกาสให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ศุทธิพร เสวตพงษ์ ที่ให้ความร่วมมือในการหาข้อมูล หนังสือและเอกสารต่างๆ ให้ความเมตตาในโอกาสผู้วิจัยขณะศึกษาเอาใจใส่ดูแลตลอดมา พระศรีมงคลเมธี,ดร. พระมหาสายรุ้ง อินทาวุโธ ,ดร. ที่รับเป็นประธานและกรรมการร่วม จนช่วยเหลือการทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณและอนุโมทนากับพระพิณิจ ปิยสีโล ที่เป็นสมณปัจฉาคอยดูแลสุขภาพดูแลงานพิมพ์ ช่วยหาข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจทานแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ ขออนุโมทนาเจ้าหน้าที่ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติกรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำพูน

ขออนุโมทนาบุญแก่บริษัทสุมนยาสระบุรีขนส่ง จำกัด โดยคุณอำนาจ-คุณสุมนยา สุ่มงาม ที่ช่วย
 อนุเคราะห์ค่าเทอม ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและพระภิกษุ สามเณรวัดป่าจำกู่ที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ตลอดจน
 ครูบาอาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนถึงญาติสนิทมิตรสหายและผู้มีความปรารถนาดีทุก
 ท่านที่ทำให้กำลังใจเสมอมาคุณความดีอันเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอน้อมบูชาแด่พระรัตนตรัย บิศา
 มารดา ตลอดถึงพระอุปัชฌายาจารย์ ขอคุณความดีอันนั้น จงอำนวยประโยชน์ให้ผู้มีพระคุณทุกท่าน ได้
 สมหวังในสิ่งที่มุ่งหวัง ได้มีปัญญารู้แจ้งเห็นจริงในกฎธรรมชาติที่แท้จริงและได้รู้แนวทางในการกำจัดทุกข์ที่
 ประสพ มีปัญญาค้นหาสาเหตุและได้รู้แนวทางที่ถูกต้องในการกำจัดปัญหาเพื่อให้อพบกับความสุขในระดับที่
 ต้องการ จนถึงความสุขในระดับสูงสุด คือ มรรค ผล นิพพาน เทอญ